

«Студент всегда отчаянный романтик!
Хоть может сдать на двойку романтизм»

Эдуард Асадов

Ніякої романтики

Запах лаштунків, легкі поскрипування дощочок, з яких збито сцену, крихітні пилинки, що вихряться у світлі софітів... Хіба це не романтика? Виходити на сцену, гордо піднявши голову з бутафорською короною, читати монолог і кричати так голосно, як тільки можливо: «Коня, півцарства за коня!». Або навпаки, виходити згорбленим, бути нікчемним злодієм, котрий планує залити отруту у вухо або ж встромити ножа в спину. А ще можна кохати, так яскраво, з бажанням померти водночас та таким чином лишитися разом... Але ж можна ще й створювати ці історії, а можна їх і описувати...

О-о-о, театр це точно – світ романтиків, де кожен уявляє, яку неймовірно-героїчну роль він виконає. Як його робота буде збирати оплески, а він – буде стояти на авансцені, приймати квіти від молодих і привабливих дівчат або хлопців (тут вже від людини залежить). Так, ця картинка виглядає більш романтичною та привабливою, ніж стояти на палубі піратського корабля та кричати «На бордаж!». Хоча, якби в мене був такий вибір...

Але для того, щоб стати досвідченим піратом, треба багато чому навчитися – як у будь-якій професії. І театральне мистецтво тут аж ніяк не є винятком. В моєму випадку цей шлях займає вже близько шістнадцяти років, і це дає змогу робити висновок: ніякої романтики тут немає. Навіть близько. Навіть умовно. Зовсім, от зовсім-зовсім немає. Романтику бачить лише глядач, котрий не може собі уявити, як багато часу було витрачено на опанування всіма навичками, скільки ночей було віддано сцені замість теплого ліжка, і як сильно може свербіти спина в цьому клятому костюмі. Або, скажімо, скільки часу можна «виношувати» режисерську експлікацію і на які дрібнесенькі шматочки вона здатна розсипатися у зіткненні з реальними акторами. Чи, зрештою, скількох безсонних ночей може коштувати рецензія, коли слова розбігаються в різні боки і ніяк не хочуть

скластися у цілісне зображення театрального явища. Але перш ніж до цього дійде, і та чи інша театральна професія дійсно стане частиною твого життя – так, саме роботою, якій треба віддавати час щодня, молодим акторам, режисерам і театрознавцям доводиться пройти веселий і нелегкий шлях студентського життя.

Будь-який театральний ВНЗ доволі сильно відрізняється від більшості вишів, оскільки має одну, позитивну на мій погляд, особливість: ти не можеш «закрити» залік сторонніми методами. Так, мова йде про корупцію та можливість покупки заліків та іспитів, оскільки більшість з них проводиться у відкритій формі – в залі, окрім членів кафедри, частіш за все присутні студенти інших курсів. Тому підкупити всіх було б доволі проблематично та неймовірно дорого. Крім цього, театральні виші мають перелік певних умов для навчання, на кшталт вміння налагоджувати соціальний контакт, бо якщо ти останній гад, ніхто з тобою не буде робити твоє ж власне завдання.

І здавалося б, коли сам ВНЗ створює певні «закони» існування, невже життя в ньому може відбуватися інакше? Може, проблема у відсутності пристосування до часу, можливо в чомусь іншому, але ми спробуємо розібратися в цьому питанні. Чому ж сьогодні навчання та студентські погляди на цей процес вступають в конфлікт? Чому серед учнів постійно чути фрази на кшталт: «не піду на (вписати предмет), не вважаю за потрібне» або «не піду, бо можу сам навчитися більшому». Чому останнім часом стипендія перестала бути фактором мотивації або що може стати «кнопкою активації» учнівської зацікавленості? Аби знайти питання на цю відповідь ми звернемося до «сходів» поколінь.

Сходи поколінь – це умовне позначення, оскільки із кожним кроком змінюються погляди, потреби та об'єкти інтересу. Наприклад, для нас, народжених в період 1980-1999-х рр., гранж, як напрямок, не є вже тим, чим був для народжених в покоління Х (1960-1979). Так само більшість з нас не слідували за падінням берлінської стіни, новинами про афганську та холодну війну, не застали першого періоду доступності наркотиків, методи

корпоративних систем, тощо – більшість з цього не знайома представникам генерації Y(1980-1999), а тим більше поколінню Z(2000-...), відлік якого почався з 2000-х років. Чи можуть ці показники впливати на рівень студентської активності та призводити до непорозуміння між викладачами та студентами? Спробуємо розібратися.

Сьогодні в ХНУМ ім. Котляревського водночас існують та функціонують 4 покоління – представники групи Бебі-буму (1940-59 роки народження), Покоління X або ж «покоління 13»(1960-79 р.н.), Мілленіали, вони ж Y або англ. «MeMeMe» (1980-1999 р.н.), та генерація Z(2000-...).

Уявимо наступну картину. В нас є Олександр Олександрович, народжений в післявоєнні часи, період бебі-буму, найвищого рівня демографічної активності. Все життя він працював актором, відрізнявся міцним здоров'ям, встиг побувати жовтеньом, піонером, комсомольцем і членом партії. В свої 20 він обожнює батьківщину, готовий до дій заради суспільного блага. Його мета: отримати звання, стати відомим на території Союзу, здобути високу пенсію. Переживши багато негараздів, Олександр Олександрович готовий до колективних дій заради світлого майбутнього свого народу, бо він несе просвітницьку місію. У нього багато дітей, оскільки це все ще відголоски покоління бебі-бумерів. Один з них – Павло.

З телевізора Павло дізнається про падіння Берлінської стіни, розпад СРСР, вчиться виживати. Він одинак та прямує до персонального успіху. Поступово Павло рухається кар'єрними сходами, завжди притримується одного напрямку, в 1990-х він мав змогу стати актором, як батько, або підприємцем, Паша представник покоління X – покоління мандрівників. Це часи пробудження, люди бунтують проти старих систем, вони не борються за колективну справу, вони працюють заради себе. Павло змінюється, слухає гранж, потім хіп-хоп, r&b, транс. Паша бачить, як його однолітки створюють Google, Yandex, You-tube. Настає час зупинитися та взятися за розум, обрати більш-менш стабільну професію і припинити вічні пошуки. Тому в 90-х в Павла народжується Ян.

З самого дитинства Ян звикає, що нікому нічого не повинен, йому цікаво займатися самореалізацією, він закінчує творчій вуз, отримує диплом актора. До 25 він встигає попрацювати дизайнером, журналістом, відео блогером, оскільки бачить там можливість втілення своїх навичок. Його не цікавить політика та релігія, Ян виріс в епоху розвитку інтернету і світової економічної кризи. Ян грає у приставку, носить кеди та постійно оглядається на інших і намагається не відставати від тренду. Це і є представник покоління Y.

Більша частина студентів, які сьогодні навчаються у вишах, це народженні у період з 1996 до 2002, звичайно, зустрічаються представники старшого віку, але це скоріше виняток, ніж постійна практика. На жаль, розглядати поняття поколінь, як безумовне чисте явище неможливо, оскільки десь у проміжку 1998-2000 років вже почалось змішання генерацій Y та X, яке залежало від подальшого виховання, соціального кола та економічного благополуччя родини.

То що ж таке покоління Y або ж «Покоління Пітера Пенна», і як це впливає на учбовий процес? Наше покоління відрізняється жагою до самостійного розвитку, ніж процесу колективного творення. Ми не довіряємо державі й державним установам, оскільки свої функції вони повністю не виконують, що занижає рівень авторитету ВНЗ. Ми хочемо насолоджуватися своїм життям. Більш старші представники мілленіалів, а це люди до 30, були першими, хто зіштовхнувся з ситуацією коли відчуття власної унікальності зникає після закінчення вишу. Цей перший етап знайомства з дійсністю, після батьківських наставлянь, що «ти можеш все», «слідуй за своєю мрією», став впливовим. Наші очікування зазвичай значно вищі, оскільки ми звикли бачити себе в центрі подій. Від цього й інша назва – MeMeMe (англ.) або ЯЯЯ. Саме завдяки цьому поколінню народилася селфі-культура, розвиток популяризації себе та інше. Серед представників покоління Y характерне порівняння себе з іншими, ми любляємо створювати красиві копії себе, тому що маємо змогу слідкувати за іншими.

Чим це може погрожувати в майбутньому? Як мінімум кількістю випускників, котрі в подальшому будуть працювати за спеціальністю. Вельми ймовірно, що покоління Y стане найпровальнішим в плані працевлаштування за фахом, оскільки в більшості випадків вибирає ВНЗ за принципом «цікаве зараз» або «може знадобитися в майбутньому». Отримані в вузі soft-навички активно використовуються в менеджменті, системах прямих та непрямих продажів, тощо. З приватних розмов відомо, що в кращому випадку лише третина випускників в майбутньому буде пов'язана з театром. Реальність може стати ще гіршою, і в дійсності лише $\frac{1}{4}$ або навіть менше залишаться в мистецькому просторі.

Повною протилежністю постають представники генерації Z. Зараз ще важко робити повноцінний огляд цього покоління, бо лише через 5-10 років воно набере максимальної сили, але вже зараз зрозуміло, що у них, дітей, що в більшості раніше навчилися друкувати на клавіатурі, ніж писати, вже зовсім інші цінності.

Покоління Z або пост-мільеніали, це діти, котрі не знають про 9/11, не дивилися «Матрицю» або першого «Термінатора», вони виростили вже з інтернетом та сторінкою у соц-мережах. У них немає кумирів, в умовах медіа-простору кожен може стати зіркою, вони живуть в умовах кризи, читають новини, їх хвилюють соціальні проблеми і вони живуть із бажанням змінити світ. На відміну від мільеніалів вони живуть без ілюзій, представники цього покоління зараз знаходяться частково на II і в більшості на I курсах.

В майбутньому є великі шанси, що саме представники цієї генерації піднімуть театральне мистецтво на зовсім інший рівень, оскільки більшість з покоління X буде вже в похилому віці, а покоління Y не дуже планує займати вільні місця в театрах, представникам Z випаде можливість перебудувати усю мистецьку територію під себе. Ймовірно на нас чекає новий сплеск інтелектуального театру, котрий буде акцентуватися на глобальних світових проблемах та намагатися давати підказку, як їх вирішувати.

Здавалося б, яке це має значення до такого сталого поняття як учбовий процес у театральному виші? Насправді, ці данні дуже важливі для реорганізації хоча би погляду, оскільки вже сьогодні ми бачимо певні зміни в відносинах між викладачами і студентами, і проблема не в тому, що ми «не маємо поваги» або «погано виховані», ми належимо до іншого покоління, яке потребує інших умов, інших правил та систем.

Ця думка не є лише результатами одного дослідження, сьогодні ця тема не є таємницею. Про особливості поколінь пишуть у New-York Times, Forbes, ведуться лекції на каналі TED. Людство розуміє, що з таким швидким темпом росту технологій, будуть змінюватися потреби, про що також йде мова. Звичайно, що роботи не виженуть людей зі сцени, тому мистецькі професії будуть актуальні ще довгий час, але вони також змінюються, і ці зміни так само потребують нового підходу та погляду, як навчальний процес, в якому враховуються потреби нових поколінь.